

L. J. Becker.

Carl Johan Becker

3. september 1915 – 3. juni 2001

Af Jørgen Jensen

Carl Johan Becker, medlem af dette selskab siden 1961, blev født den 3. september 1915 i København som søn af overretssagfører Carl Becker (1863-1938) og dennes hustru Henny, f. Døcker (1888-1976). Carl Johan Becker kom til verden i et ægteskab, hvor der var en stor aldersforskel mellem parterne. Faderen var dengang en midaldrende mand og var en markant og magtfuld personlighed, der i 1904-21 havde været medlem af Københavns Borgerrepræsentation og i 1910-12 dens formand. Carl Becker var en ivrig jæger, han var medlem af Jagtrådet og var i samtiden kendt som manden bag den meget omdebatterede jagtlov af 1931. Hjemmet lå på Kalvebod Brygge i København.

C. J. Becker blev i 1933 student fra Metropolitanskolen, dvs. fra den skole som forfatteren Hans Scherfig syv år senere beskrev i *Det forsømte Foraar* (1940). Barndommen og ungdommen var dog noget C. J. Becker sjældent refererede til. Hans liv tilhørte i ét og alt den arkæologi, som han efter studentereksamen begyndte at studere på Københavns Universitet. Her havde man året før vedtaget reglerne for en magisterkonferens i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie; undervisningen varetoges af Johannes Brøndsted, der i 1930 var blevet udnævnt til lektor (1). Blandt hans første elever var Carl Johan Becker og den senere rigsantikvar P. V. Glob (2). Større modsætninger end de to kan man næppe forestille sig. Og begge blev de ved livet igennem at demonstrere denne dybe forskel.

Ved begyndelsen af det år, hvor C. J. Becker begyndte sine studier, var Johannes Brøndsted blevet chef for Nationalmuseets oldtidsafdeling, og i løbet af ganske få år lykkedes det ham at genrejse den nordiske arkæologi, som helt var sygnet hen, efter at fagets ledende personlighed, Sophus Müller, i 1921 havde taget sin afsked fra Nationalmuseet på grund af alder. Johannes Brøndsted ikke blot genrejste faget videnskabeligt, men også folkeligt. Det førte til, at man i 1941, da de nationale strømninger i Danmark var på deres

højeste, oprettede en lærestol i nordisk arkæologi ved Københavns Universitet.

Carl Johan Becker nød i studieårene godt af den fremdrift, der dengang var i faget. Han var den opvakte og målbevidste, men også stærkt konservative student, der allerede ved studiernes begyndelse havde sat sig ind i den indtil da publicerede litteratur om Danmarks oldtidshistorie. Allerede i sit andet studieår blev han videnskabelig medhjælper ved Nationalmuseets 1. afdeling, Danmarks Oldtid. Det var en slags mesterlære, han dermed blev optaget i. Bl.a. rejste han i studieårene sammen med P. V. Glob landet tyndt for på provinsmuseerne at indsamle materiale til Johannes Brøndsteds *Danmarks Oldtid*, der udkom i tre store bind i årene 1938-1940. Han fik dog også tid til selvstændige studier og modtog i 1936 som kun 21-årig Universitetets Guldmedaille for en afhandling om Enkeltgravskulturen på de danske øer. I 1939 aflagde han så magisterkonferens i forhistorisk arkæologi.

2. Verdenskrig og den tyske besættelse skabte en række særlige opgaver for dansk arkæologi. Carl Johan Becker var i 1941 blevet inspektør af anden grad ved Nationalmuseet, og som sådan fortsatte han rejserne overalt i Danmark og foretog besigtigelser og arkæologiske udgravninger. Jylland blev hans foretrukne landsdel, senere kom Bornholm til - og han lærte landet at kende, som kun få har gjort det. Han deltog i 1941 i det store beskæftigelsesprojekt med udgravningerne af kongehøjene i Jelling under Einar Dyggves ledelse (3) og gjorde sig allerede da bemærket som en skarpsindig iagttagelse, bl.a. ved at påvise, at den store Jellingehøj var bygget oven på en to tusinde år ældre gravhøj fra bronzealderen. Han udgravede desuden under ekstraordinære forhold en række bronzealderhøje ved Skrydstrup, der dengang var under anlæggelse som tysk flyvestation. Han deltog i det storstilede eftersøgningsarbejde efter oldsager fundet i forbindelse med de store tørvegravninger under krigen. Og han foretog udgravninger i Holmegårds Mose, hvor der var bevaret et enestående organisk materiale fra jægerstenalderens Maglemosetid.

Med krigens slutning var læreårene ved at være forbi. Og i 1947 erhvervede C. J. Becker den filosofiske doktorgrad for en afhandling om mosefundne lerkar fra bondestenalderen, et dengang banebrydende arbejde, der handlede om landbrugets begyndelse i Danmark, om de allerførste århundreder af bondestenalderen.

Efter disputatsen foretog C. J. Becker nu den store dannelsesrejse til europæiske arkæologiske institutioner, knyttede talrige kontakter til udenlandske kolleger, som han fastholdt livet igennem. Man ser det af hans efterladte korrespondance: Der er næppe nogen betydende europæisk arkæolog, som han ikke korresponderede med. Og det gjaldt på begge sider af det jerntæppe, som på den tid havde sænket sig ned igennem Europa. Specielt polske og tjekkiske arkæologer stod han i forbindelse med, og det hændte også i den kolde krigs tid, at han over for de danske myndigheder måtte redegøre for sine kontakter til de østeuropæiske lande.

I 1949 blev den dengang 34-årige C. J. Becker gift med den 22-årige Birgit (født 18.5.1927), datter af højesteretsdommer Carl Aage Hilbert (død 1953) og dennes hustru Gudrun. Birgit Becker var en enestående personlighed, som livet igennem var i stand til at blødgøre nogle af de skarpe hjørner i sin ægtefælles undertiden noget kantede personlighed. Det var også hende, der sikrede, at han i hjemmet kunne udfolde sin omfattende skribentvirksomhed, der gerne fandt sted ud på de sene timer.

I 1951 overtog C. J. Becker som kun 36-årig lærestolen i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved Københavns Universitet, som Johs. Brøndsted havde varetaget frem til 1950. Ved tiltrædelsesforelæsnngen i september 1951 betonedede han stærkt arkæologiens samarbejde med Nationalmuseet: "Vi arbejder med samme materiale og har samme mål", sagde han. Men han betonedede også universitetets akademiske karakter i modsætning til Nationalmuseets, som han betragtede som mere folkelig, til trods for at den nordiske arkæologi netop var grundlagt som en videnskabelig disciplin ved Nationalmuseet.

Som nyudnævnt professor udbyggede C. J. Becker det Forhistorisk arkæologiske Institut, dengang kaldt Forhistorisk arkæologisk Laboratorium. Som den store kender han var af den arkæologiske litteratur, skabte han helt fra grunden et fremragende videnskabeligt bibliotek og sikrede i forbindelse med ekspansionen i 1960'erne, efter at have fungeret som enelærer i 15 år, en udbygning af lærerstaben. Målbevidst arbejdede han i de samme år på at placere sine elever på provinsmuseerne, der i netop de år blev i stand til at ansætte videnskabeligt uddannet personale. Så længe han formåede det, dvs. frem til 1970, fastholdt han instituttets placering på Nationalmuseet ud fra den betragtning, at faget trivedes bedst i nær tilknytning til landets centrale kulturhistoriske museum.

Det var i tider, hvor der knap nok var et skrivebord endsige en skrivemaskine til rådighed for de nyansatte lærere. Vi er sikkert endnu en del, der husker, hvordan hans kontor øverst oppe i Prinsens Palæ var indrettet. Med det store skrivebord, bag hvilket han sad på en høj stol, medens man som gæst fik anvist en udmærket og komfortabel, men ca. 30 cm lavere stol.

Som institutbestyrer fungerede C. J. Becker som hovedredaktør for tidsskriftet *Acta Archaeologica*. Han var medlem af styrelsen for Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning 1958-72, formand 1958-61. Han var dekan for Det Filosofiske Fakultet ved Københavns Universitet 1963-64 og medlem af konsistorium 1963-70. Han var ydermere medlem af Statens almindelige Videnskabsfond 1962-68 og af Statens Humanistiske Forskningsråd 1968-75, formand for Det Arkæologiske Bopladsudvalg under Statens Humanistiske Forskningsråd 1969-82. Endelig var han medlem af Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab siden 1961 og af dets præsidium 1978-86. Det var således en lang og vidtspændende akademisk karriere, han kunne se tilbage på, da han i 1985 som 70-årig trådte tilbage fra professoratet.

Om C. J. Beckers videnskabelige virksomhed kan man med rette bruge de ord, som Goethe skrev i forordet til *Aus meinem Leben*: "Tiden river såvel den modstræbende som den medstræbende med sig, bøjer og danner ham, så det med sandhed kan siges, at enhver, om han var født 10 år før eller senere, måtte være blevet en helt anden i sin udvikling og virksomhed".

De år i 1930'erne, da C. J. Becker gjorde sin entré i den arkæologiske videnskab, var dybt præget af den folkeliggørelse af faget, som hans forgænger Johannes Brøndsted tilstræbte. Den havde bl.a. sin baggrund i den debat, der netop da foregik omkring fredningsarbejdet i Danmark, og som kulminerede med vedtagelsen af fredningslovgivningen i 1936. Det var år, hvor især folk som forfatteren Johannes V. Jensen og naturforskeren Wesenberg Lund i tale og på tryk ytrede sig om forholdet mellem kultur og natur i det danske landskab - en debat, som også arkitekten Poul Henningsen deltog i med stort engagement, uden i øvrigt at have nogen dybere forståelse for emnet. Men det var ikke en debat, som rev Carl Johan Becker med sig. Hans idealbillede af arkæologien gik en generation længere tilbage i tiden, tilbage til den tidligere direktør for Nationalmuseet, Sophus Müller, som i årene før århundredeskiftet havde stået for det, man har kaldt det moderne gennembrud i dansk

arkæologi (4) - og som fandt sted samtidig med, at Kr. Erslev-generationen udviklede en moderne dansk historieforskning.

Sophus Müller var død i 1933, det år C. J. Becker begyndte sine studier ved Københavns Universitet. Müllers eftermæle havde ikke været alt for godt. Utallige var de anekdoter, man fortalte om hans stærkt konservative ledelsesform. Men livet igennem fastholdt C. J. Becker, hvor misforstået Sophus Müller havde været. Og når det gjaldt beskrivelsen af Müllers livsforløb, henviste han altid til Knud Friis Johansens mindetale i dette selskab, som var den eneste, der, efter hans mening, gav en retfærdig vurdering af Müllers videnskabelige indsats (5).

Det er da også påfaldende, hvor nøje C. J. Becker udformede sin videnskabelige karriere efter det store forbillede. Müller havde indledt sin karriere med en serie litteraturoversigter i *Nordisk Tidsskrift*, hvori han debatterede den unge arkæologiske videnskabs udformning. Det samme gjorde C. J. Becker 60 år senere i tidsskriftet *Fortid og Nutid* fra 1941 og frem til 1980 (6). Kollegerne kaldte det spøgefuldt "dansk arkæologis karakterbog", men litteraturoversigterne var, ud over at være en fuldstændig bibliografi, et overordentlig nyttigt værktøj, som klart påpegede, hvor de frugtbare forskningsresultater var at finde. En imponerende enmandspræstation var det, der i dag er afløst af den flere hundrede sider tykke, årligt udgivne bibliografi *Nordic Archaeological Abstracts*.

Metodisk set var Carl Johan Becker også stærkt påvirket af den Müllerske positivisme, som hvilede på et dybtgående kendskab til det arkæologiske kildemateriale, ikke blot i Nationalmuseet, men også i landets mange lokalmuseer, som han kendte grundigt fra talrige tjenesterejser. Ud over museumsbetjenten var han den eneste på Nationalmuseet, der kunne huske et hvilket som helst funds placering i magasinerne. Og metodisk set var han dybt præget af den holdning, som Müller havde beskrevet i en af fagets tidligste teoretiske artikler fra 1884 (7). I dette metodearbejde havde Müller skelnet skarpt mellem induktiv og deduktiv metode, hvor "skarpt objektiv Iagttagelse og subjektive Vurderinger...staae imod hinanden", som det blev udtrykt.

Artiklen var et fuldgældigt udtryk for den positivisme, som Müller havde introduceret i dansk arkæologi i 1870'erne, og som forblev grundlæggende for faget helt op i 1960'erne. Og C. J. Becker tog helhjertet Müllers holdning til sig og fastholdt den, også da den tid kom i 1960'erne og -70'erne, hvor nye generationer i reaktion mod

det tilstræbt værdifrie eller i hvert fald værdirelativistiske historiesyn gjorde et andet syn på teoridannelsen gældende.

Man må her også erindre, at C. J. Beckers videnskabsyn blev grundlagt i en periode, hvor den forhistoriske arkæologi var genstand for et hidtil uset misbrug i det Tyskland, som dansk arkæologi ellers havde et traditionelt nært forhold til. Den müllerske "skarpe, objektive iagttagelse" blev for Becker og mange af hans samtidige det bedste værn imod et sådant misbrug.

Naturligvis fandt den unge C. J. Becker ikke blot sine forbilleder i fortiden. Også det bedste af samtidens arkæologi inspirerede ham. Men her søgte han gerne til udlandet. Bl.a. til den otte år ældre engelske arkæolog Grahame Clark, hvis *The Mesolithic Settlement of Northern Europe* udkom i hans studieår, i 1936. Fra den modtog C. J. Becker dybe påvirkninger. Det samme gjorde han fra tyske forskere som f.eks. Gero von Merhardt og dennes Marburgskole. Men i øvrigt var de respekterede forbilleder ofte at finde blandt de unge døde, f.eks. nordmanden Erik Hinsch, svenskeren J. E. Forssander og tyskeren Fr. Holste.

Som lærer var C. J. Becker af den gammeldags skole. Han kunne være streng i sin kritik og mere autoritativ, end det er vanligt i dag. Det belastede ikke sjældent hans forhold til de studerende og fagfællerne. Men hans overblik og detailkendskab var uforligneligt, og det lå ham fjernt at holde sin viden for sig selv. Var man ude i et seriøst ærinde, var han hjælpsomheden selv. Han var om nogen fagets empiriker, og selv da det metodiske nybrud kom i 1970'erne, bidrog han indirekte til, at den yngre generations arbejder ikke blev skæmmet af al for megen letsindig omgang med den arkæologiske virkelighed. Som lærer sorterede han med autoritet sine elever og støttede trofast de udvalgte. Men tog også undertiden på afgørende vis fejl i sin vurdering.

I Carl Johan Beckers videnskabelige produktion (8) lå hovedvægten dels på stenalderstudier, dels på jernalderstudier. Inden for de første skabte han med disputatsen fra 1947 et veritabelt nybrud og satte dermed dagsordenen for ikke blot dansk, men også nordeuropæisk stenalderforskning mange år frem i tiden. Ud fra et hidtil uudnyttet kildemateriale opstillede han en kronologi for udviklingen af det første landbrug i Sydskandinavien, som i hovedtrækkene stadig har gyldighed, om end den fortsat er under debat.

Studierne af den neolitiske keramik førte ham nogle år senere frem til en generel kronologi for den såkaldt mellemneolitiske peri-

ode, som også bragte orden i et ellers uoverskueligt kildemateriale. Og sideløbende hermed fandt han med stor intuition frem til helt nye kildeområder i den neolitiske forskning. Flintmineindustrien i det nordjyske område, de såkaldte stendyngegrave i det vestlige Jylland og de mellemneolitiske kulthuse er nok de vigtigste i den sammenhæng. Og publikationerne lod ikke vente længe på sig. Med stor vedholdenhed fremlagde han sine resultater, der blev til i de sene nattetimer i hjemmet på Egernevej.

Inden for studiet af bronzealderen satte C. J. Becker sig ikke dybere spor, hvad angik hans egen produktion. Dog med undtagelse af, at han fik åbnet for studiet af bronzealderens bosættelser. Han var den første, der erkendte, hvorledes periodens husformer så ud. Det blev indirekte, at han kom til at præge bronzealderstudierne mange år frem i tiden. For som lærer tilskyndede og opmuntrede han en række af sine elever til, efter en nøje tilrettelagt plan, at give sig i kast med periodens kronologi og internationale kontakter. Fire disputatser og to guldmedailler blev det til inden for studiet af bronzealderen.

I 1950'erne tog C. J. Becker fat på jernalderstudierne. Og også der ydede han en stor indsats, dels inden for det jyske, dels inden for det bornholmske materiale. Studierne var i første række rettet mod den ældste jernalders kronologi, selv om det også blev til nogle vigtige studier af forholdene i den yngre jernalder, hvor han bl.a. var en af de første til at tegne et helt nyt billede af Sydkandinaviens rolle i det ellers mørke 7. og 8. århundrede e.Kr. Men hovedvægten lå som nævnt i den såkaldte førromerske jernalder. Han foretog vigtige udgravninger af den sydjyske gravplads Årre, og hans studier igennem 1950'erne mandede i 1961 ud i den store monografi om keramikken fra boplads og grave i førromersk jernalder i Syd- og Midtjylland.

Carl Johan Beckers jernalderstudier var alle præget af en stærk empirisk holdning. Men hans kulturhistoriske teorier blev sjældent indpasset i en mere omfattende historisk kontekst. Diskussionen af snævrere kronologiske spørgsmål lå ham mere på sinde. Og han talte ofte om, at de arkæologiske studier sjældent førte til andet og mere end kundskab om oldtidsbefolkningens materielle kultur. En oldtidens samfundsforskning i videre forstand gav han sig nødigt ud i. Det blev bopladsudgravningerne, der i nogen grad førte ham bort fra denne noget reduktionistiske holdning til kildematerialet.

Hans forbillede for bopladsstudierne var i begyndelsen kulturgeografen Gudmund Hatt, der i 1930'erne og 1940'erne havde forsket i jernalderlandbrugets udvikling i Jylland og bl.a. havde registreret et stort antal oldtidsagre. Han havde også foretaget flere vigtige bopladsudgravninger, og da Hatt efter 2. Verdenskrig blev *persona non grata* i danske museums kredse, hjalp C. J. Becker ham med publiceringen af flere værdifulde udgravninger.

Sidst i 1950'erne havde arkæologerne i Holland og Nordvesttyskland udviklet metoder til at foretage udgravninger ved hjælp af maskinkraft. Med traktortrukne skovlblade afdækkede man store arealer af pløjejorden, og man kunne derefter studere oldtidsmenneskenes virksomhed i den ellers urørte undergrund. Man havde i et enkelt tilfælde forsøgt sig med den samme metode i Danmark. Den teknik tog C. J. Becker nu op i stor skala i det vestjyske område.

Det blev udgravningen af jernalderlandsbyen Grøntoft i trekanten mellem Herning, Holstebro og Ringkøbing, der satte gang i C. J. Beckers bopladsstudier. Han begyndte udgravningen i 1959. Stedet var et af Gudmund Hatts gamle arbejdsområder, og her satte C. J. Becker for første gang maskinkraft ind for at afdække en jernalderlandsbys historie. Det blev til et projekt, der strakte sig over mange år. Her ved 160.000 kvadratmeter blev afdækket og her ved 250 hustomter blev udgravet. Hvad der tegnede sig, var en såkaldt vandrelandsby, dvs. en bosættelse, hvor husene, når de efter en eller to generationer var udtjente, blev revet ned og flyttet nogle få hundrede meter, men hele tiden inden for et og samme ressourceområde. Hvad C. J. Becker her havde fat i, var det mønster, som jernalderens landsbyer fulgte, indtil de i den sene vikingetid og tidlige middelalder blev stedbundne, som den historiske tids landsbyer er det, grupperet som de normalt er det omkring sognekirken.

Udgravningen i 1960'erne af landsbysamfundet Grøntoft blev et gennembrud for dansk arkæologisk forskning. I dag kan vi nogle steder følge sådanne vandrelandsbyers udvikling igennem halvandet årtusinde, som sagt frem til middelalderens sognedannelse. Vi kan beregne landsbyernes indbyggertal, antallet af kreaturer. Vi kan påvise stormandsgårdene og se, hvordan landsbyfællesskabet langsomt udviklede sig igennem århundrederne. De arkæologiske udgravninger blev til rene entreprenørprojekter, og det var her, først i Grøntoft, at C. J. Becker uddannede den yngre generation af danske arkæologer.

Men én gang begyndt, lod C. J. Becker sig ikke sådan standse. Da de statslige forskningsråd blev etableret i 1968, betød det støtte af et hidtil ukendt omfang også til de humanistiske fag. Men nok så vigtigt var det, at rådene fik mulighed for selv at tage initiativer. C. J. Becker var medlem af det Humanistiske Forskningsråd lige fra begyndelsen (og frem til 1975. Han havde allerede inden da haft sæde i Statens almindelige Videnskabsfond fra 1962-68), og han så straks mulighederne for at iværksætte et arkæologisk initiativ. Han blev drivkraften bag nedsættelsen af et "Arkæologisk bopladsudvalg" (1969), der fik til opgave at udforske bronze- og jernalderens bopladser. Udvalget kunne selv vælge sine opgaver og lede undersøgelserne, men man sørgede klogeligt for, at det altid skete i samarbejde med landets museer.

På grund af gode resultater fik udvalget bevilget midler frem til 1977. Derefter skulle det være slut, og det var meningen, at de indvundne erfaringer og resultater skulle fortsættes af de institutioner, der normalt har til opgave at udforske dansk oldtid (9). Bopladserne var imidlertid meget større, end man havde ventet, det var svært at afslutte arbejdet. Men med støtte fra Novo-fonden lykkedes det C. J. Becker at forlænge udvalgets levetid helt frem til 1982. Tretten år fik det at virke i, og jeg tror, at det var C. J. Beckers lykkeligste arbejdsår. Det var igennem dem, at han fik sat sit mest afgørende præg på den arkæologiske forskning i Danmark.

Med udgangspunkt i udvalget og på baggrund af sine erfaringer fra udgravningerne i Grøntoft iværksatte C. J. Becker en lang række udgravninger af jernalderlandsbyer i Jylland, i de fleste tilfælde ledet af fagarkæologer, han selv havde uddannet. Man var på den tid blevet klar over, at sporene efter sådanne anlæg var i alvorlig fare på grund af dybdepløjning og andre udslag af landbrugets øgede mekanisering. Det blev til en række stjerne lokaliteter som Hodde, Vorbasse, Drengsted, Nørre Snede, Trabjerg og Sædding, tusindvis af kvadratmeter blev undersøgt - og han selv overvågede langt hen ad vejen arbejdet udførelse.

Som en ekstra gevinst ved siden af jernalderens vandrelandsbyer kom også resultaterne fra en række anlæg fra sten- og bronzealderen: Det store neolitiske kultanalæg ved Sarup på Sydvestfyn og en række bronzealderbopladser, hvor man for første gang fik indblik i hustypernes udvikling gennem bronzealderens mere end tusinde år.

Ved disse udgravninger uddannede C. J. Becker en hel generation af arkæologer. Hvem fik ikke her sin første oplæring i arkæologisk udgravningsteknik? Det skulle da lige være de kvindelige arkæologer. Nogle af dem førte derfor en skarp, offentlig polemik mod ham. Det førte til, at han tog nogle af dem med som assistenter i 1970'erne, sidst i årtiet optrådte de endda som ledere på hans udgravninger. Det ville sikkert have overrasket disse unge kvinder at høre, at Carl Johan Becker i 1951 havde været fortaler for kvinders optagelse i det ærværdige Kongelige nordiske Oldskriftselskab. Det skete under en debat, som vakte stor opsigt i dagspressen. Men C. J. Becker talte kvindernes sag, og i Politiken karakteriseredes han som "kvindernes første ridder" hin stormfulde aften, da debatten blev ført i Selskabet. Og under anførsel af runologen Lis Jacobsen kunne kvinderne ved det næste møde, takket være Carl Johan Becker, holde deres indtog i de hellige haller. Lis Jacobsen gjorde det med ordene "Lad dadle Kvinderne, hvo vil, thi uden dem vi ikke vare til - heller ikke Oldnisserne".

Kvindeoprøret blev ikke det eneste oprør, C. J. Becker blev konfronteret med i 1970'erne. Et andet kom, da den unge antropologisk orienterede arkæologi begyndte at gøre sig gældende under navnet "New Archaeology". Også det må siges at være et berettiget opgør med hans ganske konservative faglige holdning. Man kan sige, at C. J. Becker nægtede sig selv den udfordring at være historiker. Hans og hans generations reduktionistiske kildesyn lagde simpelt hen ikke op dertil. Arkæologien var blevet en fange af sit eget lokale perspektiv, hvilket bl.a. skyldtes en meget begrænset opfattelse af fjerne tiders samfund og mangel på kendskab til de vigtige operative begreber, socialantropologien havde udviklet siden 1960'erne.

Den unge generation opfattede C. J. Beckers forskning som unødigt partikularistisk, som afskar sig fra at forstå de ofte indlysende sammenhænge i kulturudviklingen over store områder, sammenhænge som især var blevet åbenlyse gennem de naturvidenskabelige dateringsmetoder, der var blevet udviklet siden 2.verdenskrig. Den nye arkæologi så det som sin udfordring at skabe historiske scenarier - eller modeller - som kunne forklare disse sammenhænge, og bringe iagttagne strukturer i det arkæologiske materiale i samklang hermed. En sådan deduktiv metode lå fjernt fra den induktive metode, C. J. Becker hele sit liv havde arbejdet efter.

C. J. Becker så i begyndelsen med stor skepsis på disse bestræbelser. Men jeg tror, at han med tiden lærte at se dem også som frugtbare faglige udfordringer. Det skyldtes formentlig hans store engagement i bosættelsesstudierne, udgravningerne af hele landsbysamfund, der jo også førte ham frem til at anskue større helheder, end arkæologien nogensinde havde været vant til.

Men medens den unge arkæologi til stadighed betonedede syntesens betydning inden for arkæologien, så forblev C. J. Becker specialundersøgelsesmand. Også oversigtsværker stod han ret fremmed over for. Han var oplært med den Kr. Erslevske skelnen mellem historieforskning og historieskrivning - og det sidste, mente han ikke, lå for ham. Imod det taler ikke desto mindre en række fremragende oversigtsartikler, som han skrev i Nationalmuseets årsskrift. Han reviderede også Johnnes Brøndsteds bind om Danmarks Oldtid i Politikens Danmarkshistorie, men det skete med så forsigtig en hånd, at det næsten ikke er mærkbart.

C. J. Beckers arbejdsfelt var og blev Danmark, og så internationalt orienteret han ellers var i sin forskning, så tilskyndede han bestemt ikke sine elever til feltarbejde i udlandet. Her som så mange andre steder markerede han modsætningen til P. V. Glob, som jo havde inddraget en hel generation af fortrinsvis ikke-københavnske arkæologer i arbejdet i den arabiske Golf. Ét sted blev Becker dog involveret i oversøisk feltarbejde, nemlig i Thailand. Det var imidlertid ikke nogen lykkelig erfaring.

I 1960 var der på initiativ af den daværende danske ambassadør i Thailand, Ebbe Munk, blevet iværksat et projekt, som med økonomisk støtte fra bl.a. ØK, Otto Mønsted Fonden og Dansk Ekspeditionsfond, skulle foretage arkæologiske undersøgelser i Thailand. En komité blev nedsat med viceadmiral A. H. Vedel som formand, og det var tanken, at projektet skulle medvirke til overførsel af dansk videnskabelig know how til Thailand. Da man skulle finde arkæologiske medarbejdere til projektet kom C. J. Becker ind i billedet, han blev medlem af komiteen. Selv om en meget stor del af de danske arkæologer, som allerede nævnt, var engageret i P. V. Glob's store arkæologiske projekt i den arabiske Golf, lykkedes det at finde kvalificerede medarbejdere, og udgravningerne i Thailand kom i gang. Det var noget af et pionérarbejde, man her udførte, specielt ved lokaliteten Ban Kao ved Khwae Noi-floden, hvor vigtige resultater blev opnået (10). Men det var et krævende og ikke uproblematisk projekt at have ansvar for. Det var først og fremmest takket være C.

J. Beckers høje videnskabelige moral og hans vedholdende arbejde, at en del af ekspeditionens resultater udkom i bogform (tre bind). Efter at have kæmpet hårdt for dette mål, var C. J. Becker med til at opløse projektets publikationsudvalg i 1977.

Så var der betydelig mere held forbundet med hans engagement i et andet fagområde: numismatikken. Han kom ret sent i gang dermed, idet han grundlagde en møntsamling i 1970'erne. Den blev efterhånden til en udsøgt samling af 1000-tallets danske mønter. Han afhændede den selv på auktion i oktober 1998 (11). Det var navnlig 1000-tallets danske møntvæsen, der optog ham. Specielt møntvæsenet i Lund i begyndelsen af 1040'erne, hvor Hardeknud og Magnus den Gode rivaliserede.

Nogle af sine studier publicerede han i dette selskab i 1981 sammen med en række kollegers undersøgelser (12). Derved var han med til at gøre København til et internationalt forskningssted for 1000-tallets nordiske numismatik. Igennem 1980'erne vendte han jævnlig tilbage til numismatikken, bl.a. i en vigtig oversigt over Danske mønter som historisk kildemateriale i 1000-tallet (13). Han var medlem af bestyrelsen for Selskabet Den Kgl. Mønt-og Medaillesamlings Venner fra 1978, og han var selskabets formand i 1984-93.

Et helt særligt fagligt og menneskeligt forhold havde han til den jævnaldrende Göteborg-professor, arkæologen Carl-Axel Moberg (14), med hvem han førte en livslang korrespondance, som er bevarret, og som både belyser fagets udvikling i efterkrigstiden og de to mænds meget forskellige karakter. Carl-Axel Moberg var bredt humanistisk orienteret, meget belæst - og forfatter til flere digtsamlinger. I en af disse finder man et digt, som hedder *Bild af et yrke* - Portræt af en profession:

Dette er blevet din lod
de kommer til dig med sten
og siger, fortæl os om mennesket
men da gribes du af denne uro
at de er kommet med sig selv
og du fortæller dem
om sten.

Den anfægtelse, tror jeg ikke, at C. J. Becker havde. Videnskaben var hans et og alt. Men han dannede ikke skole. Han var en streng lærer, og han indprentede sine elever om og om igen, at de ikke

måtte gå imod kildernes udsagn. Han kunne også være stærkt distanceret - indimellem har han formentlig været en ensom mand. Derfor vakte det også betydelig opsigt, da han engang midt i 70'erne blev dus med sine elever.

Internationalt formåede han at skabe stor respekt om dansk arkæologi. Det gav sig udtryk i hans talrige tillids- og hædershverv. Han var dansk redaktør af *Inventaria Archaeologica* 1963-84 og af Hoops *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde* 1965-91. Han var medlem af Humaniora-Udvalget i Novos Fond 1980-85, af Fortidsminderådet 1983-87, af Conseil Permanent de l'Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques 1960-84, af Deutsches Archäologisches Institut fra 1954, af Vetenskaps-Societeten i Lund 1959, af Finska Fornminnesföreningen 1966 og af Humanistiska Vetenskapssamfundet Lund 1968. Han var desuden korresponderende medlem af The Prehistoric Society (London) 1956, af Schweizerische Gesellschaft für Urgeschichte 1957, af The British Academy 1975 og Honorary Fellow af The Society of Antiquaries, London 1976. Endelig var han udenlandsk medlem af Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, Stockholm 1985 og æresmedlem af Svenska Arkeologiska Samfundet 1987.

I 1985 gik C. J. Becker af som professor ved Københavns Universitet. Endnu sås han nogle år på den karakteristiske høje, sorte herrecykel på vej fra hjemmet på Frederiksberg til instituttet i Vandkunsten, samme tid hver dag. Ved den afskedsfest, som blev holdt for ham på Institutet, husker jeg ham siddende for bordenden som en slags klassicismens herremand, og omkring ham flokkedes den unge generation af oprørere, næsten som de unge romantikere, der i 1800-tallet fulgte efter klassicismen. Der var mange tungebånd, der løstes den aften, og han tog omhyggeligt noter til hver enkelt af talerne - og besvarede dem.

Men en stor akademisk karriere var ved at nå sin afslutning. Han nåede endnu at afslutte en stor monografi om de neolitiske kulthuse og stendyngegrave i samarbejde med en af sine tidligere elever. Men sygdom og hospitalsindlæggelser kom til. "Jeg lever på lånt tid", betonede han ofte, når man besøgte ham i de sidste år. Men den passionerede optagethed af arkæologien forlod ham ikke, selv om både bogsamling og møntsamling blev afhændet.

En tung sorg var det, da han i de år måtte følge sin hustru Birgit til graven. Men han samlede sig, og selv om synet svigtede, skrev han langt hen imod slutningen på en artikel om arkæologisk

udgravningsteknik - "jeg har jo selv haft kontakt med den gamle, af Sophus Müller grundlagte metode", sagde han.

Men lyset blev stadig svagere. Til sidst svandt det endeligt bort en grå pinsemorgen i 2001.

Ære være Carl Johan Beckers minde.

Noter

1. C. J. Becker: Johannes Brøndsted. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Oversigt over Selskabets Virksomhed juni 1965-maj 1966.
2. Olaf Olsen: Peter Vilhelm Glob. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Oversigt over Selskabets Virksomhed 1985-1986.
3. Einar Dyggve: Jelling Kongehøje. Udgravningen 1941. Fra Nationalmuseets Arbejdsmark 1943.
4. Jørgen Jensen: Sophus Müller og det moderne gennembrud i dansk arkæologi. I: Festskrift til Olaf Olsen. København 1988.
5. K. Friis Johansen: Sophus Müller. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Oversigt over Det kongelige danske Videnskabernes Selskabs Virksomhed Juni 1934-Maj 1935.
6. C. J. Becker: Litteratur om Danmarks Forhistorie, Fortid og Nutid 14: 1941, 16: 1946, 18: 1949, 19: 1954, 20: 1958, 21: 1962, 23: 1966, 24: 1970, 28: 1980.
7. Sophus Müller: Mindre Bidrag til den forhistoriske Archæologis Methode. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1884.
8. C. J. Beckers bibliografi frem til 1985 findes i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1984, udarbejdet af Eva Ørsnes.
9. Se Nyt og Noter fra Nationalmuseet nr. 107, 1975 og idem nr. 119, 1978.
10. Se C. Higham: The Archaeology of Mainland Southeast Asia. Cambridge World Archaeology 1989, s. 158 ff. Cambridge.
11. Solgt hos Ths. Høiland den 13. okt. 1998. Der foreligger katalog udarbejdet af en af C. J. Beckers elever, Michael Fornitz.
12. Studies in Northern Coinages of the Eleventh Century. Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Historisk-filosofiske Skrifter 9:4. 1981.
13. I Festskrift til Olaf Olsen 1988, En bibliografi over C. J. Beckers numismatiske arbejder findes i Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad nr. 6, september 1983.
14. C. J. Becker: Carl-Axel Moberg. Minnesord av Carl Johan Becker. I: Kungl. Humanistiska Vetenskapssamfundet i Lund. Årsberättelse 1987-1988.